

curvum anatómiájához. — Daten zur Anatomie von Oligotrichum incurvum, p. 92. old. — Prodán Gy., Egervideki növénynevek. — Volkstümliche Pflanzenamen in der Umgebung von Eger, p. 92. old. — Bernátsky S., A Polygonatum-félék rendszertani anatómiája. — Systematische Anatomie der Polygonateen, p. 93. old. — Péterfi M., A tőzegmohák oekológiája. — Oekologie der Torfmoose, p. 94. old. — Gyórfly L., A Pterygoneurum cavifolium anat. szerkezete, élettani viszonyaira való tekintettel. — Der anat. Bau von Pter. cavifol. mit Berücks. der physiol. Verhältnisse, p. 95. old. — Simonkai L., Eghajlati növényváltozások. — Klimatische Pflanzenvariationen, p. 95. old. — Tuzson S., A Potentilla reptans L. forma aurantiaca Knaf előfordulása Magyarországon. — Potentilla rept. f. aurantiaca Knaf in Ungarn, p. 96. old. — *Külföldi botanikai dolgozatok ismertetése. — Referate über ausländische botanische Arbeiten.* — F. Pax, Beiträge zur fossilen Flora der Karpathen, p. 96. old. — Pflanzenfunde aus Ungarn, p. 98. old. — Dr. A. Zahlbruckner, Neue Flechten, p. 99. old. — Harald Lindberg, Iter Austro-Hungaricum, p. 99. old. — *A Kir. Magy. Természettud. Társ. növénytani szakosztályának 1907 január hó 9-én tartott ülése. — Sitzung der botan. Section der K. ungar. naturwiss. Gesellschaft am 9. Jänner 1907,* p. 100. old. — *1907 február hó 13-án tartott ülése — Sitzung am 13. Feber 1907,* p. 102. old. — *Gyűjtemények. — Sammlungen,* p. 103. old. — *Személyi hírek. — Personalnachrichten,* p. 104. old. — *Meghalt. — Gestorben,* p. 104. old. — *Helyesbítések. — Berichtigungen,* p. 105. old.

Mellékelve az I—II. kettős tábla. — Dopp.-Tafel I—II. liegt bei.

Ezen számhoz mellékeljük az V. évfolyam címlapját és tartalomjegyzékét. — Dieser Nummer liegt Titelblatt und Inhaltsverzeichnis zu Band V. bei.

† Baranyánadasdi Dr. FEICHTINGER SÁNDOR.

(1817—1907.)

Írta: Dr. Degen Árpád.

Ismét egygyel kevesebb lett azon férfiak száma, a kik hazánk flórájának kikutatásában elévülhetetlen érdemeket szereztek. Dr. Feichtinger Sándor, kir. tanácsos s Esztergom szab. kir. város ny. főorvosa, f. év január hó 5-én, 90 éves korában Esztergomban elhunyt. A hazai tudomány egy erős jellemű, sokoldalú, s alapos képzettségű, lelkes művelőjét veszíti benne. Hivatása az orvosi tudomány művelésére készítette, a fárasztó gyakorlat után fenmaradó szabad idejét azonban úgyszólván kizárólag a botanika művelésének szentelte. Tudományos foglalkozásában szórakozást, üdülést keresvén, természetes, hogy a florisztika volt az, melyben ezt megtalálhatta.

Az évek hosszú során át folytatott gyűjtés, megfigyelés, tanulmányozás, szaktársakkal való levelezés folyamán annyi ismeretet szerzett, hogy Esztergom vármegye flórájának, különösen ennek legérdekesebb részének, a Pilis hegységének ő lett a legjobb ismerője. S midőn 1899-ben «lankadó erővel és gyengülő látótehetsége daczára komoly lelkesedéssel»*) írta meg 82 éves korában Esztergom vármegyének flóráját, e 456 oldalas munká-

*) l. az id. mű bevezetését, VI. old.

jával a hazai botanikai irodalomban egy tiszteletreméltó helyet biztosított nevének.

BARANYANÁDASDI FEICHTINGER SÁNDOR 1817-ben született Esztergomban. Atyja a herezegprimási uradalmak főszámvevője volt. Az elemi és középiskolai tanulmányait szülővárosában, egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. Doctorátusát 1840-ben Pesten nyerte el, ezután még egy évig a wien-i egyetemet látogatta. Hazajövet szülővárosában telepedett le s alapos orvosi képzettsége következtében igen nagy orvosi gyakorlatra tett szert. KOPÁCSY herezegprimás, mint a megye örökös főispánja, csakhamar megyei főorvossá nevezte ki. 1848-ban nősült: házasságából nyolcz gyermek származott. Fialat házas korában a szabadságharcz őt is fegyverbe szólította; a nemes küzdelemből úgy a esatateren, mint a katonakórházban kivette a maga részét, a miért később sok üldözésnek volt kitéve. 1860-ban megyei főorvossá, 1873-ban városi főorvossá, majd 1877-ben kórház-igazgató főorvossá lett megválasztva.

Mindezen nagy felelősséggel járó állását husz évnél tovább a legnagyobb lelkiismeretességgel látta el, míg a szemén keletkezett hályog arra nem készítette, hogy állásairól lemondjon. 1880-ban ő Felsője a királyi tanácsosi ezimmet tüntette ki. Miután szemét megoperáltatta, magángyakorlatát még tovább folytatta s csak másfél évvel ezelőtt vonult vissza végleg.

Esztergom vármegyének társadalmi, politikai s közgazdasági életében tekintélyes pozíciója volt. Mint gyakorlott szónok, szavát is hallatta mindig, valahányszor nemzeti, humanus s közmívelődési érdekek megkívánták. Nem ez a helye, hogy Feichtinger Sándornak Esztergom közegészségügyi, közoktatási és közjótékonyági intézményei körül szerzett nagy érdemeit felsoroljuk, itt kizárólag csak azon érdemeit óhajtottuk méltatni, amelyeket a természet-tudományok, különösen a növénytan művelése körül szerzett.

Szoros barátság fűzte őt GRUNDL IGNÁCZ doroghi plébánoshoz, a jeles növényismerőhöz, kor- és szaktársához, a kivel számos kirándulást tett megyéjének különböző részébe. 1872-ben részt vett a magyar tud. Akadémia által támogatott fűvészeti társas kiránduláson, melyen HAZSLINSZKY FRIGYES vezetése alatt részt vettek SIMONKAI LAJOS, LOJKA HÚGÓ, KLEIN GYULA, HAZSLINSZKY HUGÓ és LUDMANN OTTÓ. Ez alkalommal Aradmegye egy részét, a Ruszka-havast, a Retyezát-hegységet, Orsova, Bázias és Temesvár vidékét kutatták ki florisztikai szempontból.

Ezen utazásnak eredményei a 7. sz. a. megnevezett dolgozatában közölte. De már előbb is önállóan utazta be hazánknak több érdekes területét, megfigyeléseiről részint a magyar orvosok és természetvizsgálók. részint pedig a magyar tud. Akadémia kiadványaiban számolt be.

Szakirodalmi működése közben, melynek főbb czikkeit alább egy jegyzékben közlöm, egy kb. 8000 fajból álló herbariumot gyűjtött, mely hazánk flóráján kívül felölelte majdnem teljesen Középeurópa flóráját. A legnagyobb részét maga gyűjtötte. Ezen gyűjteményt már 1885-ben Szeged városának ajándékozta azzal, hogy a majdan ott felállítandó harmadik egyetem czéljait szolgálja.

† Dr. ALEXANDER FEICHTINGER von Baranyánádasd.

(1817–1907.)

Wiederum ist die kleine Schar jener Männer, welche sich um die Erforschung der Flora unseres Landes unvergängliche Verdienste erworben haben, geliebt worden. DR. ALEXANDER FEICHTINGER, kön. Rat und Physicus der kön. Freistadt Esztergom a. D. ist am 5. Januar l. J. im Alter von 90 Jahren in Esztergom gestorben. Wir verlieren an ihm einen charaktervollen, vielseitig gebildeten, gründlichen, für seine Wissenschaft begeisterten Forscher, der, trotzdem ihn sein Beruf den grössten Teil seiner Arbeitszeit für die aertzliche Wissenschaft in Anspruch nahm, die nach Ausübung seiner aufopfernden Tätigkeit noch übrig bleibende Zeit fast ausschliesslich dem Studium der Botanik widmete. Er suchte in dieser Beschäftigung Zerstreung und Erholung; selbstverständlich war es die floristische Disciplin, welche ihm eine solche bot. Durch das eine lange Reihe von Jahren hindurch fortgesetzte Sammeln,

Beobachten, Bestimmen und durch die mit Fachmännern fortgesetzte Correspondenz erwarb er sich eine solche Menge von Kenntnissen, dass er für den besten Kenner der Flora des Esztergomer Comitates, insbesondere des interessantesten Theiles desselben, des Pilis-Gebirges galt. Und als er im Jahre 1899, im Alter von 82 Jahren «trotz gelähmter Kraft und geschwächtem Gesichte mit ernster Begeisterung»*) die 456 Seiten starke Flora des Comitates Esztergom schrieb, hat er sich in der ungarischen botanischen Litteratur einen Platz gesichert, welcher alle Achtung verdient.

ALEXANDER FEICHTINGER VON BARANYANÁDASD ist im Jahre 1817 in Esztergom geboren. Sein Vater war Oberrechnungsführer der primatialis Güter. Nach Absolvierung der Normal- und Gymnasialstudien in seiner Vaterstadt, bezog er die Universität in Pest, wo er i. J. 1840 den Doctorsgrad erlang. Sodann besuchte er noch ein Jahr die Wiener Universität, wonach er sich in seiner Vaterstadt niederliess, wo er sich in Folge seiner gründlichen medicinischen Kenntnisse alsbald eine bedeutende Praxis erwarb. Der Fürstprimas KOPÁCSY ernannte ihn in seiner Eigenschaft eines Obergespaues zum Titular-Comitats-Physikus. Im Jahre 1848 verhehlichte er sich; aus seiner Ehe entstammen acht Kinder. Als junger Ehemann nahm er an dem ungarischen Freiheitskampfe Theil, er zeichnete sich in diesem edlen Kampfe sowohl auf dem Schlachtfelde, als auch in der Pflege der verwundeten Krieger im Hospitale aus, weswegen er später vielen Uannehmlichkeiten ausgesetzt war. Im Jahre 1860 wurde er zum Comitats-Physicus, 1873 zum städtischen Physicus, 1877 zum Spitals-Director gewählt.

Mit grösster Gewissenhaftigkeit kam er zwanzig Jahre hindurch allen mit diesen Stellen verbundenen höchst verantwortungsvollen Pflichten nach, bis ihm ein Staarleiden zwang, seine Stellen niederzulegen. Im Jahre 1880 wurde er von Sr. Majestät dem König mit dem Titel eines königlichen Rates ausgezeichnet. Nachdem er sich mit Erfolg einer Augenoperation unterzogen hatte, nahm er seine ärztliche Praxis wieder auf, von welcher er sich erst vor anderthalb Jahren gänzlich zurückzog.

Durch seine vielseitige Bildung und seinen ehrenwerten Charakter errang er sich im gesellschaftlichen, politischen und wirtschaftlichen Leben des Esztergomer Comitates eine angesehene Stellung. Als geübter Redner ergriff er immer das Wort, wenn es sich um nationale, humane oder culturelle Zwecke handelte. Es ist hier nicht der Ort, die grossen Verdienste ALEXANDER VON FEICHTINGER's, die er sich um die Entwicklung der sanitären, culturellen und Wohltätigkeitsanstalten seiner Vaterstadt erworben hat, zu würdigen: es sollen hier nur kurz seine Verdienste um die Förderung der Naturwissenschaften, insbesondere der Botanik in Erinnerung gebracht werden.

*) Vgl. die Einleitung p. VI.

Innige Freundschaft verband ihn mit IGNAZ GRUNDL, Pfarrer zu Dorogh, seinem Alters- und Fachgenossen, dem ausgezeichneten Pflanzenkenner, mit welchem er zahlreiche Excursionen in die verschiedenen Teile des Comitates durchführte. Im Jahre 1872 nahm er an der von der ungarischen Akademie der Wissenschaften veranstalteten gemeinschaftlichen botanischen Reise nach dem Comitate Arad, der Alpe Ruszka, dem Retyezátgebirge, der Umgebung von Orsova, Baziás und Temesvár Teil, an welcher sich unter Führung FRIEDR. HAZSLINSZKY'S LUDWIG SIMONKAI, HUGO LOJKA, JULIUS KLEIN, HUGO HAZSLINSZKY und OTTO LUDMANN beteiligten. Die Ergebnisse dieser Reise legte er in seiner Publication No. 7 (über die dort gesammelten Compositen) nieder. Schon früher hatte er verschiedene interessante Teile unseres Landes selbständig bereist und die Ergebnisse seiner Forschungen teils in den Schriften der ungar. Aerzte und Naturforscher, teils aber in jenen der ungar. Akademie der Wissenschaften publiciert.

FEICHTINGER besass ein eca 8000 Arten enthaltendes Herbar, welches ausser der Flora von Ungarn, auch jene Mitteleuropa's umfasste. Diese Sammlung, deren Bestandteile er fast alle selbst gesammelt hatte, schenkte er schon i. J. 1885 der Stadt Szeged mit der Bedingung, dass sie s. Z. den Zwecken einer dort zu errichtenden Universität dienbar gemacht werde. Im Folgenden gebe ich eine Aufzählung seiner wichtigsten Schriften.

Dr. Feichtinger Sándor irodalmi működése. — Litterarische Tätigkeit Dr. Alex. Feichtinger's.

1. Animalia vertebrata Hungariae obtutu pharmacologico considerata.
Dissert. inaug. medica. Budae 1840 (32 p.).
2. Adatok Esztergommege Flórájából (Beitr. z. Fl. des Comit. Esztergom).
Magy. orv. és termv. 1863. évi munkálatai.
3. Közlemények Esztergommege helyrajzából. (Mitteilungen über die Topographie des Comit. Esztergom.)
Magy. orv. és termv. 1864. évi munkálatai p. 273—285.
4. A Börzsöny—Márianostrai Trachyt-hegyesoport növényzetéről. (Ueber die Vegetation des Börzsöny—Marianostrai-er Trachytbergzuges.)
Magy. orv. és termv. 1869. évi munkálatai.
5. Jelentés a Csajkások területe és Torontálvármegye Flórája érdekében tett 1870 augusztus havi utazásomról. (Reise in d. Comit. Torontál.)
Math. term. Közl. VIII. (1870.)
6. Krasznamegye és környéke Flórájáról. (Flora des Comitates Kraszna u. Umgebung.)
Math. term. Közl. IX. (1871) No. III. Budapest 1873.

7. Az 1872. évben tett társas kiránduláson észlelt fészkesekről.
(Ueber die gelegentlich einer gemeinschaftl. Reise 1872 beobachteten Compositen.)
Math. term. Közl. X (1872) Budapest 1873.
8. Esztergommegeye és környékének Flórája. (Flora des Comitatus Esztergom u. seiner Umgebung.)
Esztergom 1899. 8° 456 p. — Az Esztergomvidéki régészeti és történelmi társulat kiadása.
9. Adatok Grundl Ignác életéből. — Biographische Daten über Ignaz Grundl.
Magyar Botanikai Lapok III. (1904) p. 18. 20.
10. Orvosi értekezés a Berliner Medic. Central-Zeitungban. (Medicin. Abhandlungen in der «Berliner Medic. Central-Zeitung»).

Deux plantes nouvelles de la flore constantinopolitaine.

Par M. G. V. Aznavour (Constantinople).

Les deux plantes faisant l'objet de cet article et que je vais décrire ci-après n'étaient, naguère, qu'insuffisamment représentées dans mon herbier. L'une d'elles, que j'avais prise tout d'abord pour l'*Erysimum cuspidatum* DC., fut citée sous ce nom dans ma «Note sur la flore des environs de Constantinople» (in Bull. Soc. bot. de France XLIV. [1897], p. 165). Une revision ultérieure de cet *Erysimum* m'a amené, il y a déjà quelque temps, à constater que je me trouvais en présence d'une autre espèce du genre, vraisemblablement nouvelle. L'examen d'échantillons bien conditionnés et presque complets de cette plante (sauf le fruit parfaitement mûr) que j'ai réussi à recueillir l'été dernier, m'a, enfin, permis de reconnaître en elle une espèce légitime, inédite, bien distincte de l'*E. cuspidatum*.

Quant à l'autre, un *Xeranthemum*, je n'en possédais qu'un exemplaire florifère, présentant les caractères du *X. cylindraceum* S. et S., avec une stature relativement gigantesque. N'ayant pu parvenir, pendant longtemps, à me procurer encore quelques spécimens de cette belle plante, pour en compléter l'étude, j'avais fini par la classer, provisoirement et avec quelque doute, comme une forme accidentelle de la susdite espèce. C'est, seulement, au cours d'une herborisation faite en juin dernier que j'ai eu la chance de mettre la main sur elle, dans une station nouvelle — aux environs de Pendik — où elle croît en assez grand nombre et absolument isolée de toute autre congénère. Elle constitue, comme on le verra plus loin, une remarquable sous-espèce du *X. cylindraceum*.

Voici les diagnoses de ces plantes.

1. — **Erysimum Degenianum** Spec. nov. (Sect. *Cuspidaria* DC. Syst. II, p. 493).

Cinereo-vireus, rhizomate lignoso, ramoso, surculos breves